

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ САМООЦІНКИ У СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ.

Вдосконалення системи вищої освіти є невід'ємною частиною суспільного розвитку. Політичні, економічні, соціальні зміни, які відбуваються в Україні не обходять і вищу школу, обумовлюючи необхідність суттєвого підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, які здатні творчо мислити і нестандартно вирішувати професійні завдання. Формування адекватної самооцінки майбутніх фахівців у навчальному процесі розглядається як одне з важливих завдань сучасної системи освіти і виховання у вищій школі. Тому організація і реалізація процесу навчання повинна передбачати таку організацію педагогічного процесу, яка б сприяла формуванню позитивної самооцінки, свого власного „Я”, розвитку творчого мислення і самостійної діяльності.

В даній роботі ми розглядаємо підвищення рівня самооцінки майбутнього перекладача як важливу педагогічну умову формування готовності до професійної творчої діяльності студентів-перекладачів.

Проблемою самооцінки займалися багато педагогів і психологів. Останніми роками рівні самооцінки, процеси самоаналізу, самопізнання, а також методи, форми підвищення самооцінки особистості у навчальному процесі). методи, форми, види самостійної роботи, вимоги до її організації досліджували Р. Бернс, А. Деркач, І. Кон, Н. Кузьміна, О. Реан, К. Роджерс та інші.

Незважаючи на актуальність проблеми, нез'ясованими залишаються питання активізації навчальної творчої діяльності студентів-перекладачів, спрямованої на формування позитивної самооцінки власних суджень і дій.

Мета статті – обґрунтувати необхідність створення умов для формування позитивної самооцінки у майбутніх перекладачів.

Завдання статті – визначити критерії сформованості самооцінки, а також методи і прийоми підвищення самооцінки у студентів-перекладачів у навчальному процесі.

Для того щоб оцінити ефективність концепції системи безперервної підготовки фахівців, необхідно визначити оптимальний ступінь задоволення потреб суспільства, соціального замовлення, вимог міжнародних стандартів до висококваліфікованих кадрів та їх професіоналізму. Це потребує вдосконалення процесу формування фахівця як особи, яка у своїй трудовій діяльності виконує роботу відповідно до набутих знань, сформованих умінь, навичок, професійно важливих якостей і властивостей, чим забезпечує ефективність перебігу процесу в межах своєї компетенції. В сучасних умовах якість підготовки спеціаліста визначається не лише рівнем його знань, але й загально інтелектуальним, професійно творчим потенціалом та вмінням адекватно оцінити власні дії.

У процесі виконання своїх професійних функцій перекладач як суб'єкт, задіяний у суспільному розподілі праці, створює творчий продукт у вигляді передачі тексту оригінала засобами цільової мови, враховуючи рівень власної професійної підготовки, розвиненості професійно важливих якостей, творчого потенціалу. Саме у ВНЗ, у процесі навчання закладаються основи майбутньої компетентності та професіоналізму. Такий підхід дає можливість молодому перекладачеві впевнено почувати себе в професійній діяльності, успішно розв'язувати складні професійні завдання, глибоко аналізувати результати своєї діяльності.

Перекладацька діяльність у широкому розумінні є формою суспільної діяльності і має соціально-політичний характер. У більш вузькому розумінні перекладацька діяльність – це інтеграція певних лінгвістичних і фонових знань, мовленнєвих і професійних умінь і навичок, направлених на виконання

перекладачем професійних завдань: здійснення усного і письмового перекладу. Перекладацька діяльність характеризується специфікою взаємовідносин перекладачів з оточенням, сильним фізичним, моральним та розумовим напруженням, своїми цілями, мотивами, засобами і прийомами, зовнішніми і внутрішніми умовами існування. Самооцінка безпосередньо пов'язана з тим, як особа оцінює власні можливості та дії. Фахівець з адекватною самооцінкою не може допустити рутинності та низької результативності у професійній діяльності. Він прагне до оригінальності, нешаблонності, досконалості у своїй роботі. У процесі самооцінки відбувається усвідомлення рівня сформованості професійно важливих якостей; відповідність власної підготовки оптимальним професійним зразкам; розуміння значимості професії перекладача для суспільства; відповідальності за результати своєї діяльності; пізнанні себе і самореалізації, розвитку самоповаги, позитивного ставлення до себе і усвідомлення своєї значущості. Ось чому формування позитивної самооцінки у навчальному процесі є однією з найважливіших педагогічних умов. А вже самооцінка студента впливає на правильне або неправильне ставлення до себе і може стимулювати чи гальмувати розвиток особистості. Студент повинен завжди критично ставитися до самого себе, своєї роботи, своїх можливостей стати спеціалістом. У нього з'являється бажання виявити свої індивідуальні здібності та нахили, визначити цінності для себе як професіонала. „Оволодіння лише теоретичними знаннями і практичними вміннями не дають змогу майбутньому перекладачеві розв'язувати складні проблеми. Необхідно вчити їх умінню адаптуватися в будь-яких умовах, особливу увагу звертати на самостійність, прогнозування, розвиток інтелекту, комунікативних навичок” [1]. Критеріями сформованості самооцінки студентів-перекладачів, на нашу думку, можна вважати:

- усвідомлення навчально-професійної діяльності (здатність сформувати власні професійні наміри; обґрунтування вибору професії перекладача; наявність професійних планів);
- оцінка професійно важливих якостей особистості (отримання задоволення від професії; розуміння соціальної значимості обраної професії);
- співставлення власних навчальних та професійних результатів з досягненнями інших студентів (усвідомлення цільових установок у професійній діяльності; співвідношення навчальних досягнень з вимогами до перекладацької діяльності).

На жаль в нашій країні недостатня увага приділяється психолого-педагогічній і методичній підготовці перекладачів до самоаналізу, самокорекції та самооцінки. Певні рекомендації щодо організації педагогічного процесу, змісту, цілей, методики оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками, прийомами самоаналізу в процесі підготовки перекладачів знаходимо в працях зарубіжних педагогів. Ряд зарубіжних дослідників [1; 2; 3] дають слушні рекомендації щодо організації навчального процесу та небезпідставно роблять акцент саме на розвиток вищезазначених якостей перекладача, які значно підвищують рівень самооцінки, необхідний для майбутньої професійної діяльності:

– читання різних жанрів літератури, аналіз і оцінка їх перекладів. Уміння сприймати повинно бути сформовано раніше ніж уміння творити, що розвиває інтуїцію і є хорошим підґрунтям для здійснення якісного перекладу;

– хороший перекладач повинен досконало знати дві мови, тому студентам слід читати різну літературу (сучасну прозу, газети, журнали, реклами, оголошення, інструкції тощо) на двох мовах, що спрощує передачу культурно-специфічних понять; обов'язкове знайомство з останніми досягненнями в теорії та практиці перекладу;

– групова робота дає змогу швидше розв'язувати перекладацькі завдання, виробляє техніку прийняття правильних рішень, розвиває самовпевненість, уміння виявляти та виправляти свої помилки та помилки інших;

– студентам необхідно знайомитись із життєдіяльністю авторитетних перекладачів, порівнювати їх переклади з оригіналом. Це розвиває відчуття мови, спостережливість, рішучість, посилює мотивацію здійснювати якісний і адекватний переклад ;

– провідними методами і прийомами навчання, які активізують пізнавальну самостійну діяльність, у процесі якої підвищується самооцінка власних дій, повинні бути аналіз, порівняння, узагальнення і конкретизація; висунення гіпотез; перенос знань у нові ситуації; пошук аналога для нового варіанту розв'язання проблеми; оформлення результатів дослідження;

– обов'язкове тренування слуху, щоб розпізнавати в мові ідіоми, афоризми, реалії, прислів'я для їх подальшого використання. Це сприяє розвитку інтуїції що є ознакою компетентності перекладача;

– усвідомлювати переклад як творчий процес, який вимагає розвитку творчих здібностей, гнучкості мислення, оригінальності, рішучості тощо.

На думку дослідників [4] у навчальному процесі потрібно:

– виховувати системне мислення спеціаліста, яке включає цілісне розуміння не тільки природи і суспільства, але й себе, свого місця у світі;

– давати цілісне уявлення про професійну діяльність та її найважливіші фрагменти;

– навчати колективній розумовій і практичній праці, формувати соціальні вміння і навички взаємодії і спілкування, індивідуального та сумісного прийняття рішень, виховувати відповідальне ставлення до справи, соціальних цінностей і установкам професійного колективу, суспільства у цілому;

– забезпечити перехід творчої діяльності студентів з екстенсивної на інтенсивну основу;

– максимально використовувати резервні можливості в розвитку творчих здібностей кожного студента;

– значно збільшити використання інтенсивних методик організації творчої діяльності студентів (дискусій, ділових, рольових ігор, евристичних методів: мозкового штурму, інверсії, евристичних питань, методу аналогії, моделювання, „гірлянд асоціацій”);

– більше навчального часу відводити на самостійну творчу діяльність, адже „перекладач – одна з професій, де основою успіху є самостійна робота в процесі навчання, особистісна активна налаштованість на самовдосконалення” [5, с. 4], а також забезпечити об'єктивність оцінки творчих досягнень кожного студента;

- основними методами навчання на заняттях перекладацького циклу повинні стати проблемний і діалоговий, які дозволяють студенту вчитись формувати власну думку, здійснювати вибір і приймати обгрунтоване рішення при наявності різних варіантів відповідей.

Отже, формування у студентів-перекладачів позитивної самооцінки сприятиме цілісному уявленню про вагомість перекладацької діяльності, осмисленню відповідності своїх професійних знань і умінь вимогам професії перекладача та є запорукою професійного самовдосконалення, систематичного самоконтролю і самооцінки результатів власної професійно-творчої діяльності.

Список використаної літератури:

1. Razmjou L. To Be a Good Translator Translation Journal, V. 8, № 2, 2004. <http://www accurapid.com/journal/28edu.htm>
2. Strategies for Effective Teaching. Second Edition. / Allan C.Ornstein. – Brown & Benchmark, 1995. – 488 p.

3. Newmark P. A Textbook of Translation. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 1995. – 132 p.
4. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. – М.: Высшая школа, 1991.–207 с.
5. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика: Учеб.пособие. – СПб.: Союз, 2001. – 283 с